

Naturbegraafplaats Zomerlanden

Inrichtings- en beheerplan

Eelerwoude

kleurt het landelijk gebied

Opdrachtgever:

A.S.R. Vermogensbeheer
Archimedeslaan 10
3584 BA Utrecht

Natuurbegraafplaatsen van Waarde
Provincialeweg 2
9463 TK Eext

Adviserend:

Vereniging Hoekschewaards Landschap
Postbus 1080
3260 AB Oud-Beijerland

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
Postbus 53
7470 AB Goor
Tel.: 0547 26 35 15
e-mail: info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: 10275
Datum: 10 juni 2020
Projectleider: Henk Scheven
Opgesteld: Frank Fähnrich, Jessica Marchal

Natuurbegraafplaats Zomerlanden

Inrichtings- en beheerplan

Juni 2020

VOORWOORD

Aan de Oude Maas heeft A.S.R. Vermogensbeheer een uniek stuk bos- en natuurgebied in eigendom; het Mollenbos. Uniek vanwege de getijdennatuur aan de rand met de Oude Maas en de vele vogelsoorten die hier te vinden zijn. Landschappelijk gezien vormt het één van de weinige bossen in de directe omgeving en vormt het een uitloopgebied voor omwonenden.

Tot op heden heeft er weinig beheer plaatsgevonden in het bos en dreigt het een onaantrekkelijke plek te worden om te vertoeven (mede door ongewenste activiteiten). Inmiddels is het gebied in de schijnwerpers komen te liggen door de gemeentelijke ambitie om de polder 'De Buitenzomerlanden' recreatief te ontwikkelen en door de vereniging Het HoekscheWaards Landschap (HWL) die een hogere ambitie nastreeft met betrekking tot het behoud en de ontwikkeling van de natuurwaarden.

De eigenaar A.S.R wil de waarde van het gebied niet langer onbenut laten. Samen met HWL zoeken ze naar een duurzame inrichting van het gebied, waarbij deze zowel aan de natuurwensen als de recreatieve wensen tegemoet kan komen. Om dit hogere kwaliteitsniveau over een lange termijn in stand te kunnen houden is een financiële drager noodzakelijk. Hierdoor is Natuurbegraafplaatsen van Waarde in beeld gekomen. Natuurbegraven zorgt voor een bijdrage aan de duurzame instandhouding (beheer) en ontwikkeling van natuur en landschap. De functie past binnen de natuurdoelstellingen, zorgt voor meer sociale controle, geeft sturing aan bezoekers van het gebied en zorgt voor een passend beheer.

In dit rapport heeft de functie natuurbegraven een nadere uitwerking gekregen in het Mollenbos.

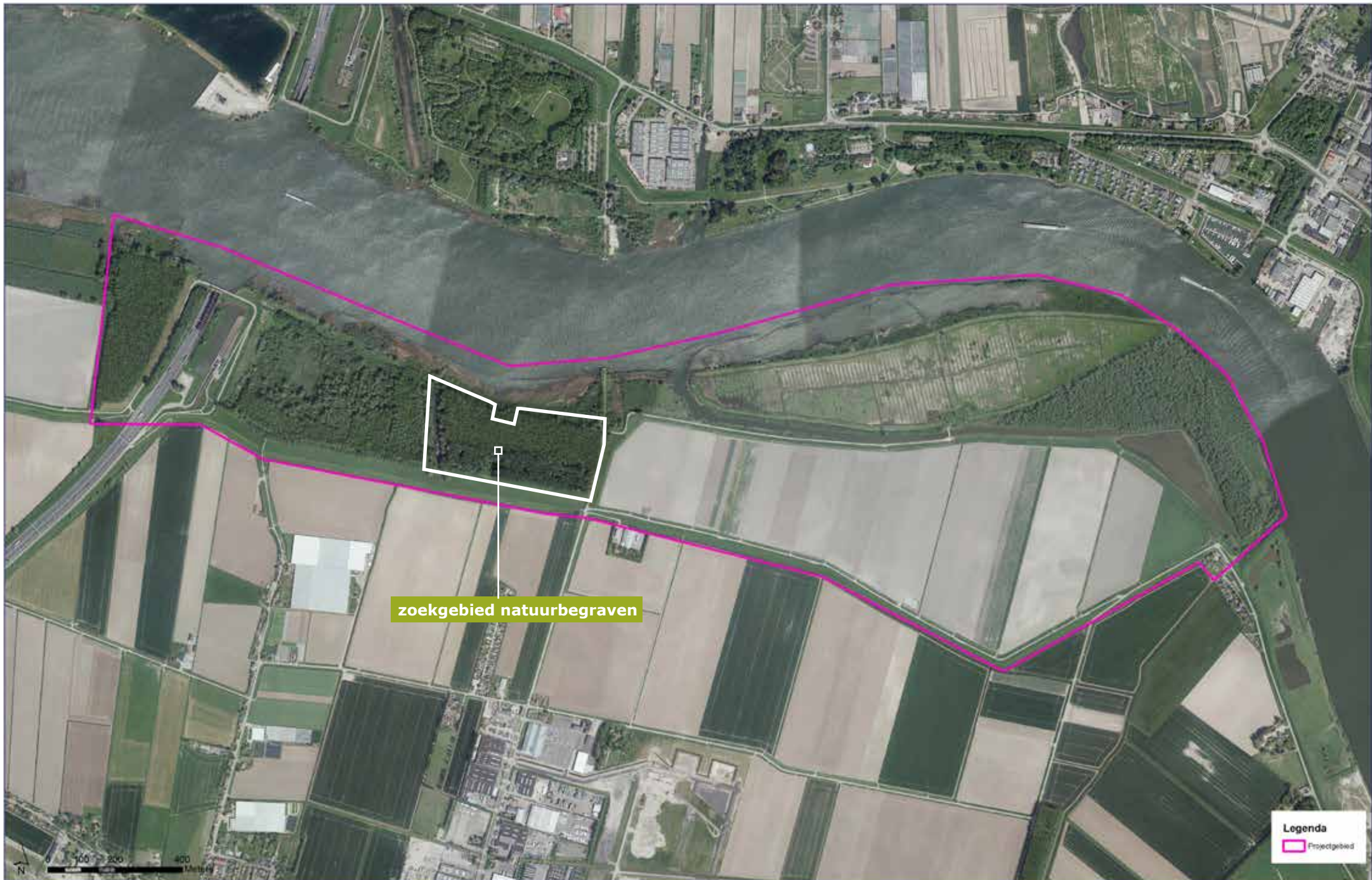
ligging van het plangebied natuurbegraafplaats Heinenoord in de omgeving

INHOUD

1	NATUURBEGRAVEN ALS BASIS VOOR ONTWIKKELING	9
2	LANDSCHAPSANALYSE EN -BELEID	13
3	VISIE ONTWIKKELING NATUURBEGRAAFPLAATS	23
4	INRICHTINGSPLAN	25
5	DEELUITWERKING ENTREE	31
6	BEHEERPLAN	35

zoekgebied natuurbegraven

Legenda
Projectgebied

0 100 200 400
Meters

NATUURBEGRAVEN ALS BASIS VOOR ONTWIKKELING

1.1 Aanleiding en plangebied

Het plangebied, de polder Buitenzomerlanden, betreft een buitendijks gelegen gebied aan de Oude Maas in de gemeente Hoeksche Waard. In en rondom de polder spelen diverse initiatieven en ambities om het gebied te ontwikkelen:

- de realisatie van een windpark;
- de realisatie van een zonnepark en fietspad;
- de wens van de gemeente Hoeksche Waard om het gebied recreatief te ontwikkelen, en;
- de ambitie van de vereniging Hoeksche Waards Landschap (HWL) om de landschaps- en natuurwaarde te verbeteren.

Om de ambities voor de ontwikkeling van De Buitenzomerlanden en omgeving te kunnen realiseren, zijn investeringen nodig. Een deel van de investeringen kan worden opgevangen door het toevoegen van windmolens (zie het project windpark Oude Maas, gemeente Binnenmaas, nu gemeente Hoeksche Waard). Dit is echter niet toereikend. Aanvullende investeringen zijn nodig om het gewenste ambitieniveau te kunnen behalen en langdurig te behouden (recreatieve- en natuurlijke aantrekkingskracht van het gebied). Hiervoor biedt het toevoegen van een functie als natuurbegraaven een uitgelezen kans! Hierbij kan een koppeling gemaakt worden met het toevoegen van lichte horeca om de recreatieve aantrekkingskracht van het gebied een impuls te geven.

1.2 Ontwikkelen door beheer

Het zoekgebied voor de ontwikkeling van een natuurbegraafplaats, bestaat uit het bosgebied ten oosten van de Heinenoordtunnel, ook wel het Mollenbos genoemd. Het betreft een jong bos dat overwegend planmatig is aangelegd. Doordat er sinds de aanleg vrijwel geen beheer is toegepast op het bos, heeft de natuur zich spontaan kunnen ontwikkelen. Aan de oostkant komen dan ook unieke natuurwaarden voor (zeldzame flora en fauna).

De planmatige aanleg en concurrentiestrijd tussen de bomen heeft echter ook geresulteerd in delen met een eentonige uitstraling, waarbij de bomen niet zijn uitgegroeid in hun natuurlijke vorm, maar bestaan uit kale stammen met kleine hoge kronen (het stakenbos).

Provinciale ambitie recreatiewaarde II

ASR heeft als eigenaar van het bos de intentie om het bos duurzaam in te richten voor de toekomst. Dit betekent een veilige en aangename plek om te vertoeven. Op het moment ontbreekt het hieraan. Deze duurzame inrichting kan behaald en behouden worden door het bos de functie natuurbegraafplaats te geven, waarbij tevens wensen en ambities uit andere initiatieven gerealiseerd kunnen worden. Oftwel, een win-win situatie.

Het inrichten van een natuurbegraafplaats betekent kleine wijzigingen in de omgeving, waardoor de impact gering is. Het levert zelfs kwaliteit op omdat de continuïteit van bos en natuur gewaarborgd wordt en er sprake is van een langdurig beheer (gewenst kwalitatief onderhoudsniveau, zie hoofdstuk 6). Een goed beheerde natuurbegraafplaats is ook een goed beheerd bos- en natuurgebied.

De ambitie vanuit de vereniging Hoeksche Waards Landschap (HWL) is om dit eentonige bos een gevarieerdere uitstraling te geven en de natuurwaarde ervan te verhogen. Door een gedegen beheer en het plaatselijk dunnen van het bos is deze omvorming te realiseren. Dit kan op een uitstekende wijze samengaan met de functie van een natuurbegraafplaats, waarbij het beheer door de vereniging Hoeksche Waards Landschap uitgevoerd zou kunnen worden.

Een opener en gevarieerder bos nodigt ook uit om te wandelen. Door het bieden van een duidelijk en aangenaam padenstelsel zijn bezoekers (met honden) bovendien te sturen naar gebieden waar deze gewenst zijn. Gevoelige natuurgebieden, waar rust gewenst is, kunnen zodoende ongestoord ontwikkelen.

voorbeeld stakenbos (essen)

1.3 Wat is natuurbegraven?

Natuurbegraven gaat uit van verbondenheid van de mens met natuur en milieu. Natuurbegraven is de oudste en meest natuurlijke manier om een overledene te begraven. Natuurbegraven houdt in dat het lichaam op een organische manier wordt teruggegeven aan de aarde, in een daarvoor bestemd stuk natuur. Respect voor de overledene gaat hand in hand met respect voor natuur en milieu. Een natuurgraf wordt niet geruimd. Daarom betekent natuurbegraven eeuwigdurende rust in de schoonheid van de natuur. Alleen duurzame materialen die zonder problemen weer opgenomen worden door de natuur, vergezellen het lichaam. Dan zijn er geen zorgen meer over onderhoud en verdere verplichtingen. Want de natuur verzorgt het graf en de natuurbegraafplaats beheert de natuur. Een natuurgraf kan worden gemarkeerd door een schijf of sculptuur van onbewerkt hout van geringe afmetingen dat van nature in onze omgeving groeit. Ook een boom kan dienen als grafmarkering. Het natuurgraf is integraal onderdeel van de natuur.

Criteria voor natuurbegraven

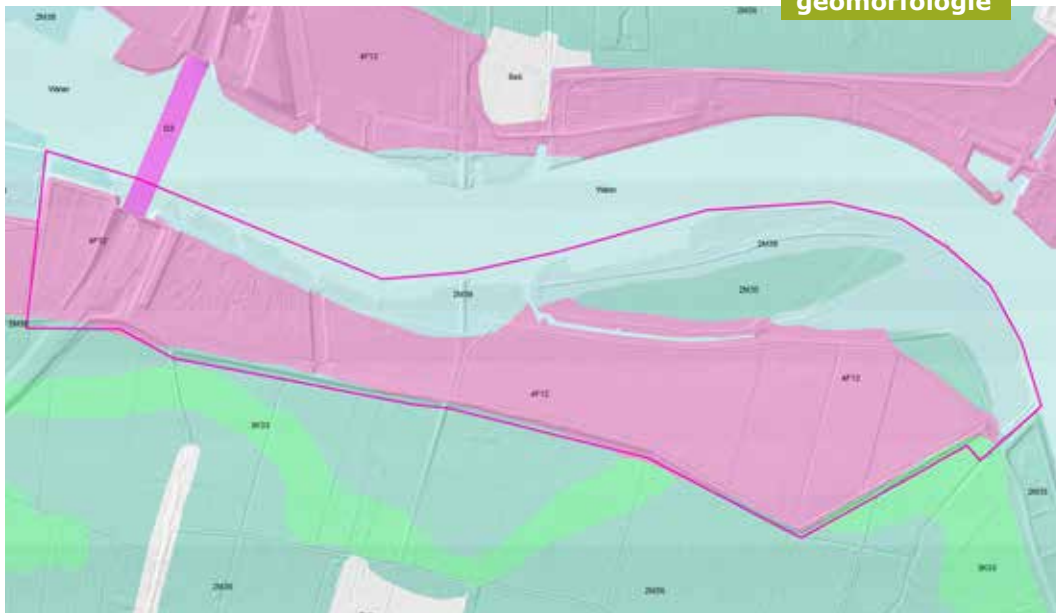
De branchevereniging natuurbegraafplaatsen (BRANA) bewaakt de kwaliteit, continuïteit en profilering van natuurbegraven. Elke natuurbegraafplaats dient aan 7 criteria te voldoen om lid te kunnen worden van de branchevereniging. Deze 7 criteria zijn:

- De natuurbegraafplaats heeft een planologische dubbelbestemming: natuurgebied en natuurbegraafplaats;
- Zij heeft een gemeente vergunning om een begraafplaats te mogen exploiteren;
- Het is een particuliere onderneming die duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen herkenbaar in beleid en praktijk praktiseert;
- In het beleid staat de verbinding van de mens met de maatschappij, de natuur en de cultuur centraal. De 'eeuwige grafrust' maakt daar deel van uit;
- De organisatie werkt met een vastgesteld en toetsbaar natuurbeleidsplan;
- De organisatie is gecertificeerd als natuurbeheerder;
- De natuurbegraafplaats is aangesloten bij de LOB (Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen).

Bovenstaande criteria zijn nader uitgewerkt in een Brana gedragscode.*

* Zie: http://www.brana.nu/1_1294_Brana_gedragscode.aspx

geomorfologie

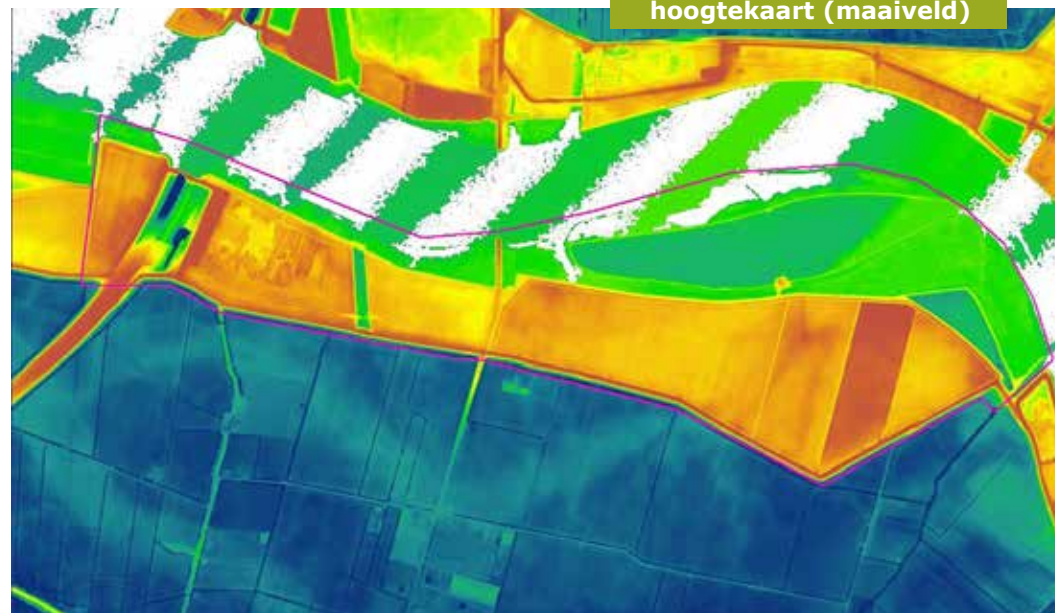
bodem

hoogtekaart (ongefilterd)

hoogtekaart (maaiveld)

In dit hoofdstuk wordt de landschapsopbouw rondom het plangebied en de veranderingen in de uitstraling van dit landschap beschreven (ontwikkeling van het landschap). Niet alleen het zoekgebied voor natuurbegraven wordt geanalyseerd, maar het gehele plangebied. Het natuurbegraven maakt onderdeel uit van een totaalpakket aan ontwikkelingen binnen het plangebied. Naast de landschapsanalyse wordt gekeken naar het relevante landschapsbeleid en de gewenste ambities in het gebied.

2.1 Opbouw van het landschap

De geomorfologische kaart geeft inzicht in de natuurlijke processen die hebben geleid tot het ontstaan van het landschap van 'De Buitenzomerlanden' en omgeving. Het plangebied is echter in grote mate gevormd door menselijke activiteiten, doordat een aanzienlijk deel is opgehoogd. De landschapsvormende processen en menselijke activiteiten hebben geresulteerd in een verschil tussen (zie kaart op pag. 10):

- storthoop en opgehoogd of opgespoten terrein (roze);
- aanwasvlakte, relatief hooggelegen (blauw-groen);
- vlakte van getijafzettingen (lichtblauw), en:
- getij-inversierug.

Opgehoogd terrein

Vrijwel de gehele polder 'De Buitenzomerlanden' is opgehoogd door menselijk handelen. Dit is ook duidelijk te zien op de bodemkaart en de hoogtekaarten, waarbij het plangebied zichtbaar afwijkt van de omringende gronden. Naast ophoging heeft een deel van het gebied ook dienst gedaan als zanddepot (bij de aanleg van de A29). De opgehoogde gronden hebben een hoogte variërend van ongeveer 2,5-3,5 meter boven N.A.P. Dit is een aanzienlijk verschil met de omringende gronden.

De zuidelijk gelegen Oost-Zomerlandsche polder ligt gemiddeld 1 meter onder N.A.P en de gronden tussen 'De Buitenzomerlanden' en de Oude Maas variëren van 0-1 meter boven N.A.P.

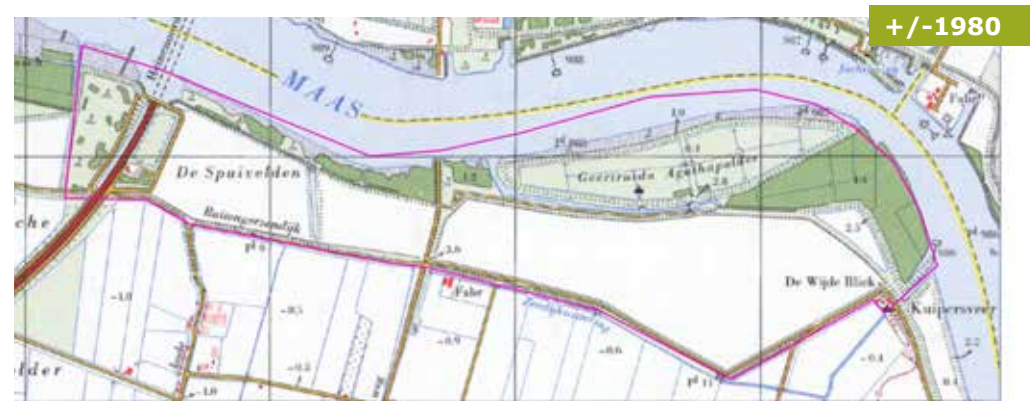
De huidige verschijningsvorm van het landschap is dan ook in grote mate ontstaan door menselijk handelen. Naast de spontane bos- en natuurontwikkeling kent een groot deel van de polder een agrarische bestemming. Vanwege de lage kwaliteit van de grond is deze echter niet optimaal geschikt voor agrarisch gebruik.

Aanwasvlakte en vlakten van getijafzettingen

De Geertruida Agathapolder tussen de Buitenzomerlanden en de Oude Maas bestaat uit een aanwasvlakte. Tegen bestaand land is plaatselijk materiaal door de Oude Maas afgezet, dat na het bereiken van een bepaalde hoogte door de mens in gebruik is genomen. Tussen de polders en de Oude Maas komen afzettingen voor die onder getij-invoel zijn gevormd en die voornamelijk bestaan uit jonge zeeklei.

Getij-inversierug

Aan de zuidzijde van het plangebied, in de Oost-Zomerlandsche polder, is overwegend sprake van een aanwasvlakte met slingerend door het gebied een getij-inversierug.

Deze rug is ontstaan langs kreken waarbij door vloed een smalle zandige rug als oeverwal is gevormd. Het hoogste deel grenst aan de kreek. Door klink van het omringende gebied zijn ze soms duidelijker herkenbaar. In het huidige landschap is deze vormeenheid niet meer zichtbaar. De ambitie bestaat om plaatselijk de kreken weer zichtbaar te maken.

2.2 Ontwikkeling van het landschap

Het gebied is in sterke mate gevormd onder invloed van de rivieren en menselijk handelen, hetgeen mede tot uiting komt in de naamgeving van de gemeente Binnenmaas (nu gemeente Hoeksche Waard). Deze naamgeving verwijst naar de Binnenbedijkte Maas die is ontstaan in 1270. De Maas werd toen bij Maasdam afgedamd. Het afgesneden stuk water slibde langzaam maar zeker dicht. In 1439 ontstond door bedijking van de aanliggende polders de huidige Binnenbedijkte Maas, in de volksmond de Binnenmaas genoemd.

Het plangebied omstreeks 1850

Op de historische kaart van omstreeks 1850 valt te zien dat het gebied grotendeels onontgonnen is en vermoedelijk voornamelijk in gebruik is als cultuurlandschap bestaande uit riet en grienden (onderdeel van het gebied Negen Boerengorzen). Aan de buitenzijde is sprake van zoetwater getijdennatuur.

Het plangebied omstreeks 1900

Omstreeks 1900 heeft een groot deel van het riet en de grienden plaats gemaakt voor een open en verkaveld gebied. De gronden zijn opgehoogd met havenspecie (haven aan de noordzijde van de Oude Maas) en slib van de vloeivelden. De ontsluiting van het gebied is verbeterd door de aanleg van de Barendrechtse brug.

Het plangebied omstreeks 1950

Tot omstreeks 1950 zijn er geen grote veranderingen in de inrichting van het gebied. De structuren Kalesland en Avenhil zijn nog steeds herkenbaar.

Het plangebied omstreeks 1980

Tussen 1960 en 1980 heeft een aanzienlijke ophoging van de polder plaatsgevonden. Dit heeft verband met de bouw van de Heinenoordtunnel en de aanleg van de A29. In 1969 is de Heinenoordtunnel geopend. Deze tunnel verving de Barendrechtse brug, waarvan nu nog het bruggenhoofd aanwezig is in het plangebied. De ontgronding die nodig was voor de aanleg van de tunnel is opgespoten op een gedeelte van de polder De Buitenzomerlanden. Hiermee zijn de kenmerkende structuren van Kalesland en Avenhil verdwenen.

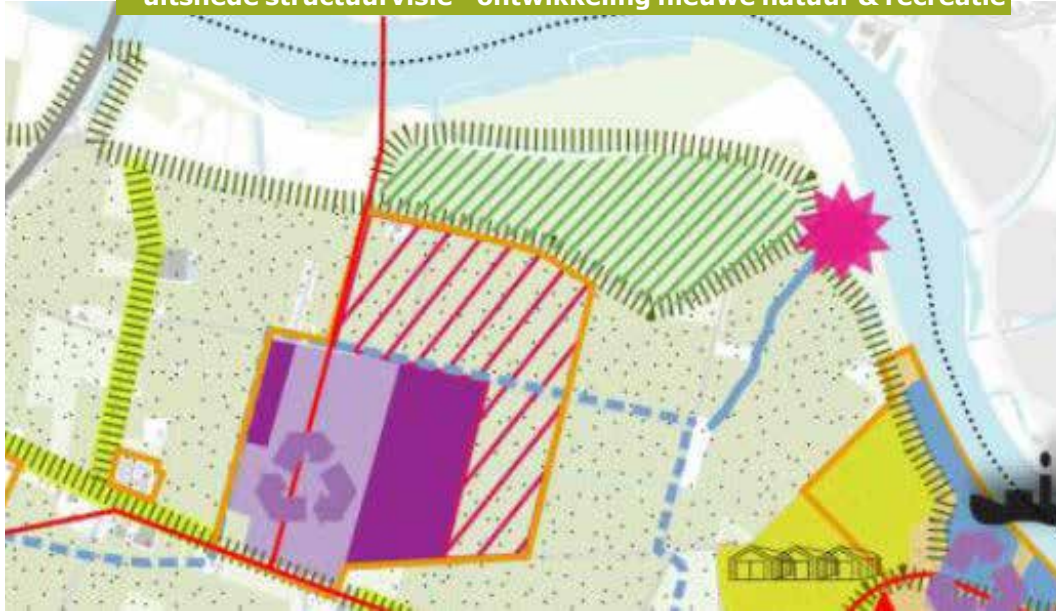
Het plangebied omstreeks 1997

In het westelijke deel van het plangebied heeft zich een oeverbos ontwikkeld, zoals te zien is op de kaart van omstreeks 1997. In de noordrand van het plangebied, grenzend aan de Oude Maas is nog steeds sprake van een zoetwater getijdennatuur. De Geertruida Agathapolder is vrijwel ongewijzigd gebleven.

Huidige situatie plangebied

Recentelijk is de getijdennatuur versterkt met de aanleg van een kreek in de oosthoek, nabij Kuipersveer, zoals te zien is op de kaart van omstreeks 2016. Het oostelijke deel van het plangebied bestaat hoofdzakelijk uit agrarische gronden en een griend. Ten westen van de oorspronkelijke verbinding van de Barendrechtse brug is het oeverbos gelegen.

uitsnede structuurvisie - ontwikkeling nieuwe natuur & recreatie

uitsnede structuurvisie - nationaal landschap

Natura2000 en Natuurnetwerk Nederland

2.3 Landschapsbeleid

2.3.1 Rijks- en Provinciaal beleid

Nationaal landschap De Hoeksche Waard

Het plangebied maakt onderdeel uit van het nationaal landschap de Hoeksche Waard. Nationale landschappen zijn echte Nederlandse landschappen met een unieke combinatie van cultuurhistorische en natuurlijke elementen en vertellen daarmee het verhaal van het Nederlandse landschap.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het westelijke deel van het Mollenbos maakt onderdeel uit van het Natuurnetwerk Nederland. Het gebied dat tussen de polder en de Oude Maas gelegen is, is aangewezen als Natura-2000 gebied (incl. de Geertuida Agathapolder). De prioriteit van de provincie Zuid-Holland ligt bij het bereiken van de doelen van de Natura 2000-gebieden en de Europese Kaderrichtlijn Water. In aanvulling op de Ecologische Hoofdstructuur (NNN) stimuleert de provincie de aanleg van ecologische verbindingzones.

Bescherming houtopstanden

Bij het kappen van bomen dient de Wet Natuurbescherming (Wnb) toegepast te worden. In de Wnb is bescherming van houtopstanden opgenomen. De wet Bescherming houtopstanden is van toepassing op bossen met een oppervlakte van 10 are of meer of rijbeplantingen van tenminste 20 bomen (gerekend over het totaal aantal rijen). **In dit project is sprake van een bos met een oppervlakte van meer dan 10 are.**

Kap van bomen

De Wnb heeft als doel het bestaande bosareaal te behouden. Dit betekent dat wanneer er bos wordt gekapt, hier schriftelijk melding van moet worden gedaan. Binnen drie jaar moet het gekapte bos dan worden herplant. Dit kan op het perceel of elders worden aangeplant (gecompenseerd). De provincie ziet hier op toe.

Herplant van bos

Herplant van bos mag een combinatie zijn van bomen en struweel. Herplant van enkel struweel is onvoldoende.

2.3.2 Gemeentelijk beleid

Structuurvisie Binnenmaas 2020

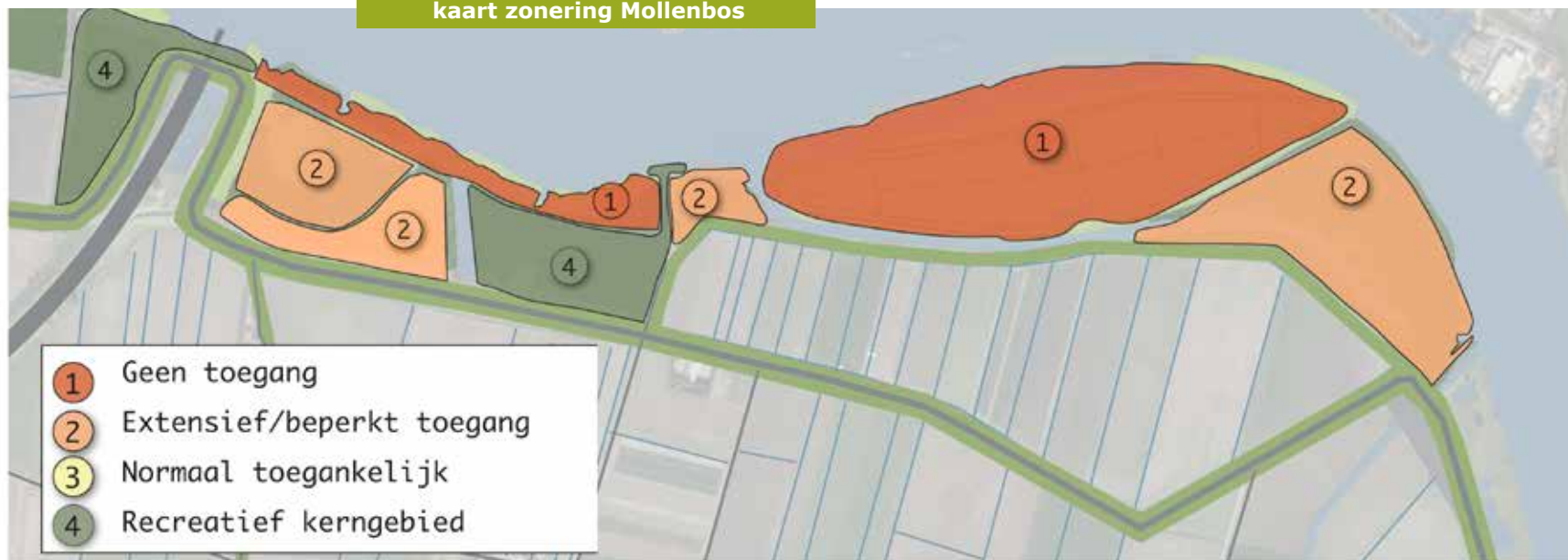
Op het ruimtelijk beeld uit de structuurvisie valt op te maken dat er ingezet wordt op de ontwikkeling van nieuwe natuur in de Buitenzomerlanden. De zuid-oosthoek is aangewezen voor het ontwikkelen van een recreatief knooppunt.

Planontwikkeling Windpark Oude Maas

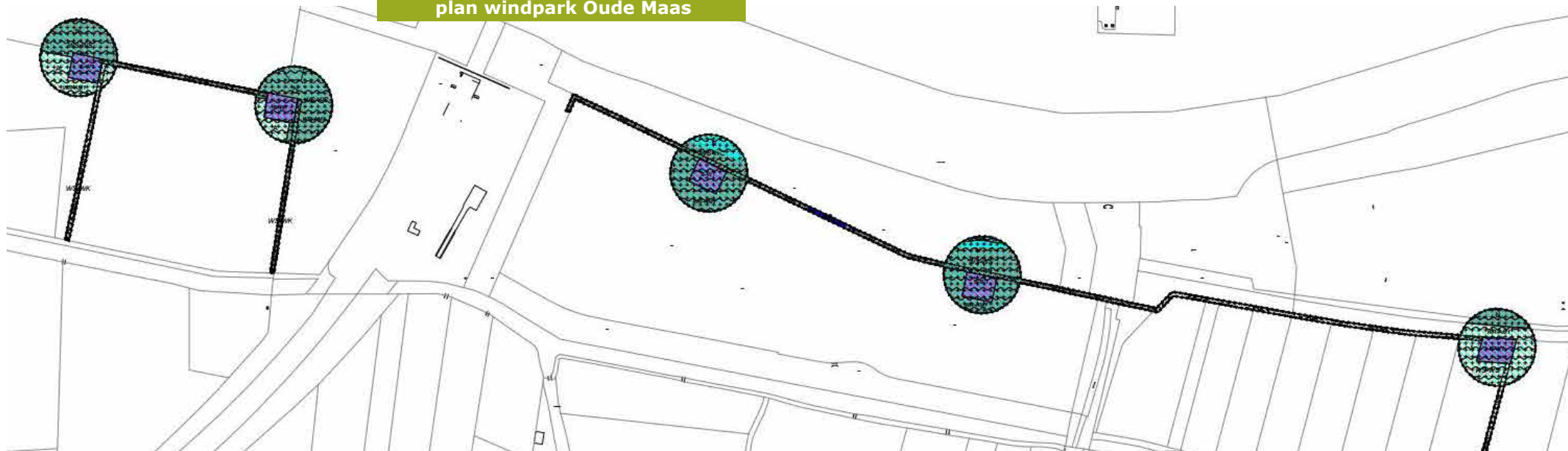
Op het moment loopt het proces om een windpark te realiseren, bestaande uit vijf windmolens. Deze windturbines komen aan weerszijden van de Heinenoordtunnel, buiten het plangebied van het bestemmingsplan.

2.4 Toekomstige ontwikkelingen

kaart zonering Mollenbos

plan windpark Oude Maas

Recreatieve aantrekkingskracht

Het is de wens om het gebied recreatief te ontwikkelen, waarbij aandacht blijft voor de unieke natuur- en landschapswaarden. Recreatieve ontwikkeling is dan ook hoofdzakelijk gericht op passieve recreatie, zoals wandelen, en het beleefbaar maken van de waarden die het gebied te bieden heeft. In de rapportage van HWL is een opzet gemaakt voor een zonering waarbij de recreatieve toegankelijkheid van het gebied gestuurd wordt, zodat gevoelige natuurwaarden beschermd kunnen worden (zie kaart op pag. 16).

Deze zonering vormt het uitgangspunt voor het zoekgebied voor natuurbegraven. Het gebied 4 komt hiervoor in aanmerking (recreatief kerngebied). Daarbij gaat ook aandacht uit naar het verhogen van de natuur- en belevingswaarde in deze deelgebieden. Natuurbegraven kan bijdragen aan meer variatie in het bosgebied door plaatselijk openheid te creëren en zichten te realiseren. Op deze wijze neemt de belevingswaarde van het gebied toe voor de bezoeker. Daarbij gaat ook aandacht uit naar het realiseren van een interessant padenstelsel, het realiseren van structuurvariatie in het bos en het toevoegen van herkenningspunten.

Windpark

Op het moment van deze notitie loopt het planproces voor de realisatie van een windpark. Binnen het plangebied betekent dit de plaatsing van drie windturbines (zie schets op pagina 16). De ontwikkeling van windturbines betekent een aantasting van landschaps- en natuurwaarden. Deze dienen gecompenseerd te worden, bij voorkeur binnen het plangebied.

Deze compensatie biedt kansen om het plangebied recreatief te ontwikkelen en aantrekkelijker te maken. Het toevoegen van de functie natuurbegraven kan hier ook aan bijdragen en zorgdragen voor een langdurig beheer.

2.5 Uitgangspunten voor het ontwerp

- Verhogen van de belevingswaarde van het gebied door:
 - het realiseren van een afwisseling in open- en beslotenheid;
 - het realiseren van zichten;
 - structuurverrijking van het bos;
 - het toevoegen van een interessant padenstelsel, en:
 - het toevoegen van herkenningspunten.
- Aantrekkelijker en efficiënter inrichten parkeergelegenheid aan de Boonsweg.
- Bij het dunnen van bos wordt gestreefd naar het herplanten van het gekapte oppervlak aan bos (in de vorm van bomen en struweel) binnen het plangebied.
- Bij het inrichten van de natuurbegraafplaats dient rekening gehouden te worden met de planontwikkeling van nieuwe windturbines.
- De ondergrond geeft vrijheid wat betreft vormgeving van de natuurbegraafplaats. Vanwege de ophoging van het gebied zijn vele oorspronkelijke structuren verloren gegaan. Deze kunnen wel inspiratie bieden bij het vormgeven van de inrichting.
- Er dient aandacht uit te gaan naar een goede (recreatieve) ontsluiting van de natuurbegraafplaats.

INTERMEZZO foto's plangebied d.d. 30-08-2017

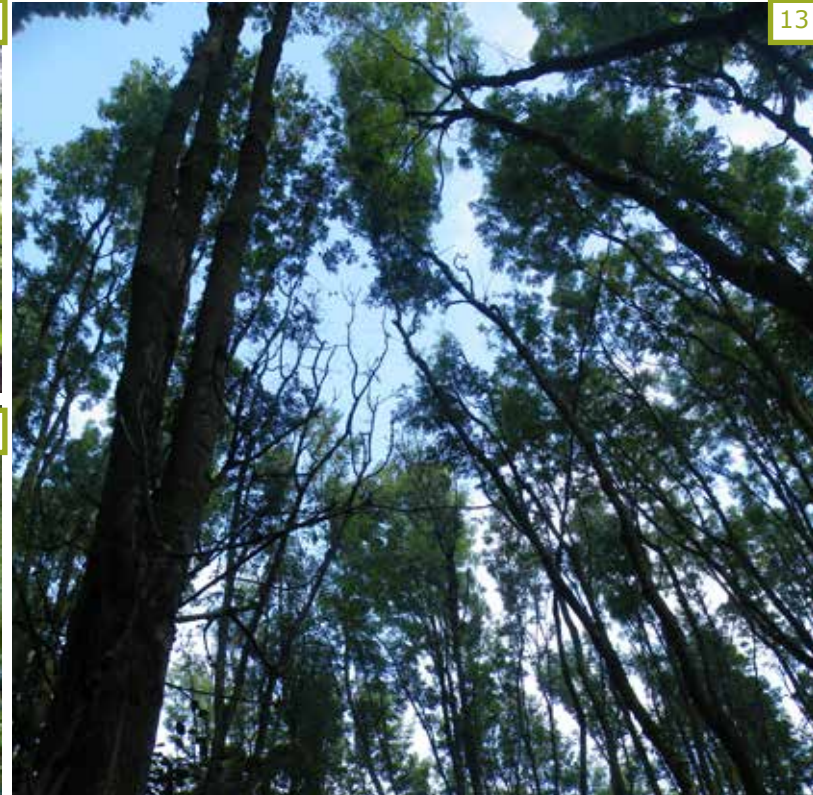

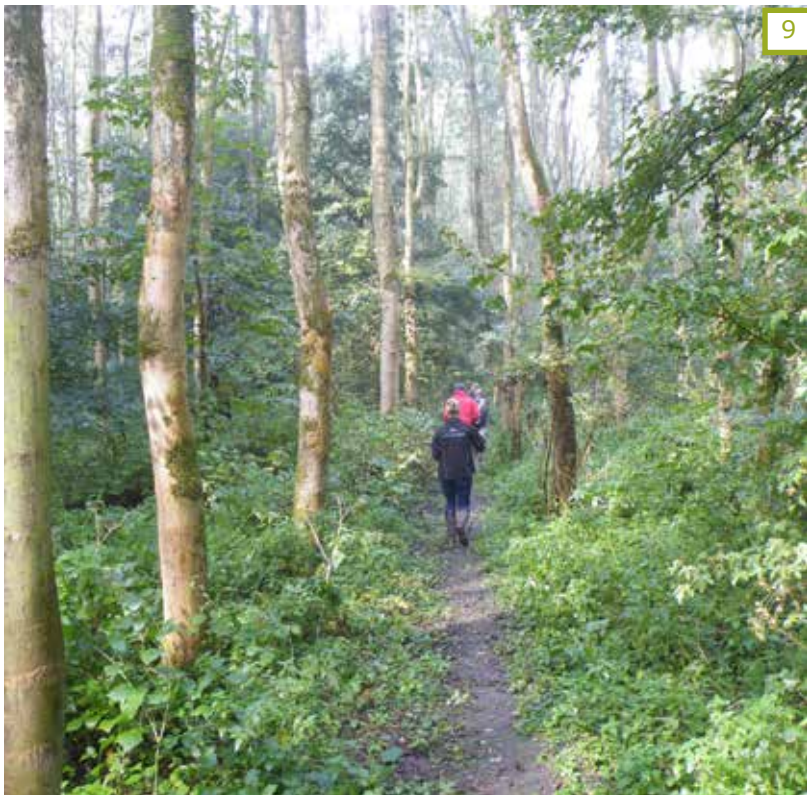
8

10

13

9

11

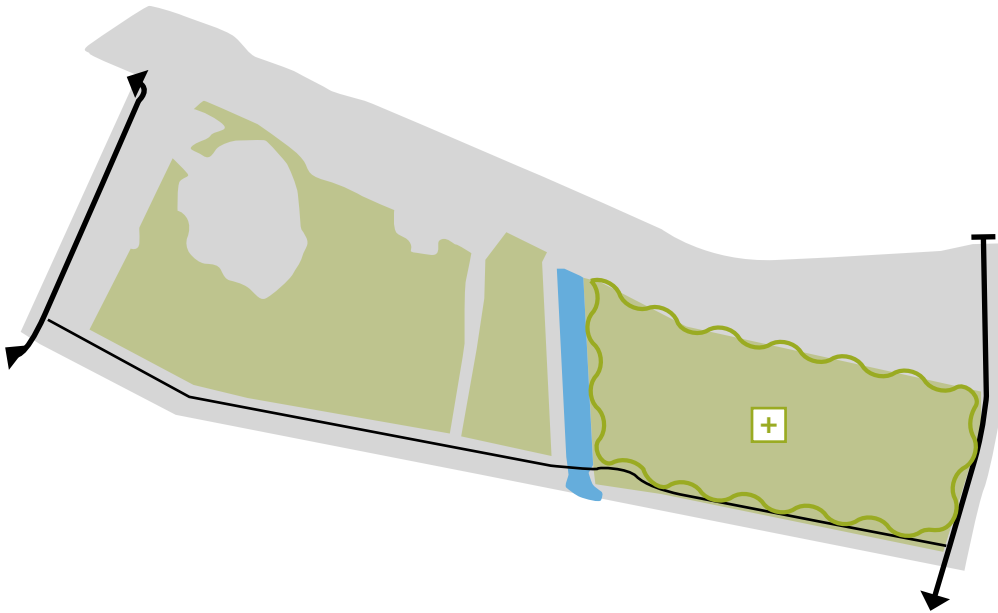
12

- 1: huidige parkeervoorziening Boonsweg
- 2: entree uitkijkpunt bruggenhoofd voormalige Barendrechtse Brug
- 3: zicht op rand van de Geertruida Agathapolder
- 4: bruggenhoofd met wachthuisje voormalige Barendrechtse Brug
- 5: verblijfsplek met uitzicht op getijdennatuur en Mollenbos
- 6: toegang tot het Mollenbos
- 7: open bos door kale stammen en transparante kronen van bomen
- 8: westelijke deel Mollenbos met gevarieerder bosbeeld
- 9: licht en ruimte in het bos door open bladerdek en kale stammen
- 10: aanplant van bomen in rijen
- 11: zicht vanaf het fietspad (zuiden) op het Mollenwater
- 12: gevarieerde natuurontwikkeling op voormalige zanddepot
- 13: hoge essen door concurrentiestrijd met relatief kleine kronen

ONTWERPPRINCIPE 1

Ontwikkelen gevarieerder bosbeeld

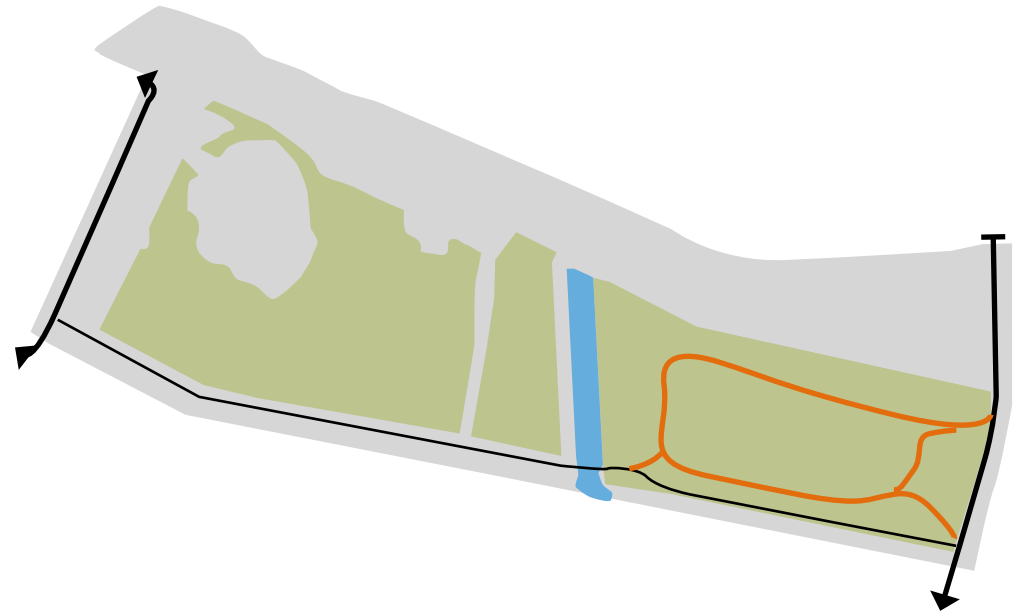
Er wordt ingezet op structuurverrijking van het bos door afwisseling in open- en beslotenheid te realiseren.

ONTWERPPRINCIPE 2

Verbeteren recreatieve ontsluiting & sturing toegankelijkheid

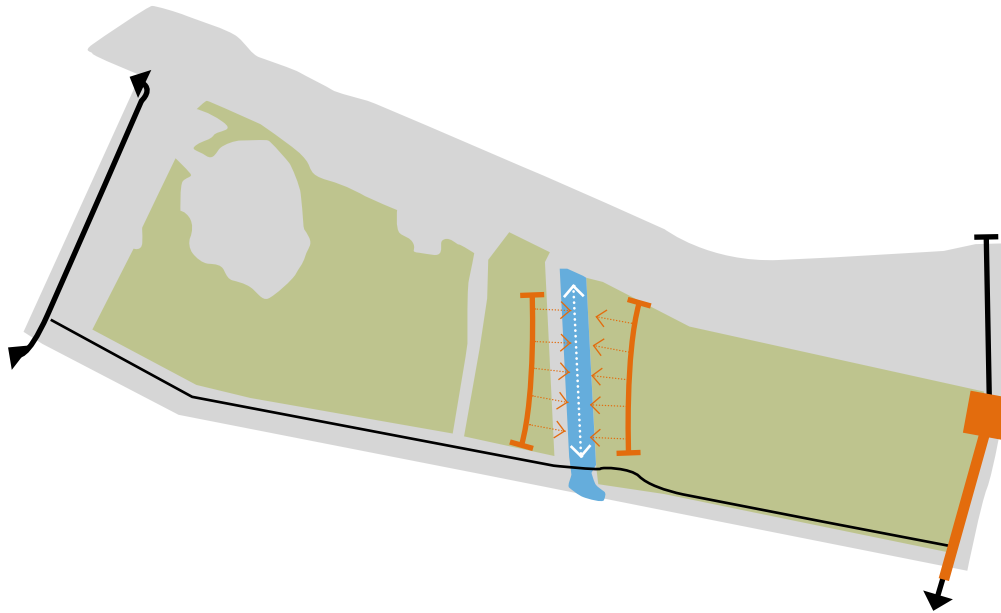
Het padennetwerk door het bos wordt uitgebreid en beter onderhouden, waarbij het kerngebied zich ten oosten van het Mollenwater bevindt.

VISIE ONTWIKKELING NATUURBEGRAAFPLAATS

ONTWERPPRINCIPE 3**Realiseren herkenningspunten**

Aan de oostzijde van het bosgebied wordt een duidelijke hoofdentree gerealiseerd door een afwijkende/opvallende inrichting. Deze functioneert niet alleen als ontsluiting van het bosgebied, maar ook als ontsluiting voor de overige polder en het uitkijkpunt aan de Oude Maas. Rondom het Mollenwater wordt beplanting aan de randen verwijderd, zodat zicht is op het Mollenwater en deze dienst doet als herkenningspunt binnen het bosgebied.

In het hoofdstuk landschapsanalyse en -beleid zijn enkele uitgangspunten geformuleerd voor het ontwerpen van een inrichtingsplan. In dit hoofdstuk zijn deze vertaald in een visie, bestaande uit een drietal ontwerpprincipes, ter verduidelijking van de op te stellen inrichtingsschets.

Ontwerpprincipes

Natuurbegraven kan bijdragen aan het ontwikkelen van een gebied waarin het aangenaam vertoeven is en een interessante beleving vormt voor de bezoeker. Het draagt daarnaast bij aan het realiseren van voorzieningen waarbij de bezoeker gestuurd wordt richting een recreatief kerngebied en andere delen extensief gebruikt worden ten behoeve van de natuurwaarde. Het vormt tevens een inkomstenbron waarmee langdurig instandhouding van het kwaliteitsniveau mogelijk is. De visie op de ontwikkeling van natuurbegraven richt zich op drie ontwerpprincipes:

1. Ontwikkelen van een gevarieerder bosbeeld. Aanbrengen van meer variatie in het bosgebied door plaatselijk openheid te creëren (structuurvariatie).
2. Verbeteren recreatieve ontsluiting en sturing toegankelijkheid, door een duidelijk en toegankelijk padenstelsel.
3. Realiseren van aangename herkenningspunten, met name rondom de hoofdentree en het Mollenwater.

LEGENDA

NIEUW

Halfverhard padenstelsel (hoog onderhoudsniveau)

Dunnen bos tbv bosontwikkeling & natuurbegraven

Opwaarderen parkeervoorziening (in halfverharding)

Bloeiende gevarieerde beplanting ter duiding van entree bosgebied

Gebouw, circa 350m², tbv beheer en ontvangst (lichte horeca)

BESTAAND

Wandel-/bospaden

Planmatig aangelegd bos

Gevarieerd natuurbos

Struweel

(Natte) Natuurontwikkeling

Water

Wegen

Fietspad

In het inrichtingsplan is een beeld geschetst hoe door middel van de functie natuurbegraven het bos ontwikkeld kan worden tot een gevarieerder en aantrekkelijker bosbeeld.

Inrichtingsopgaven

De inrichtingsschets wordt nader toegelicht in dit hoofdstuk in de vorm van een uitwerking in een tweetal opgaven:

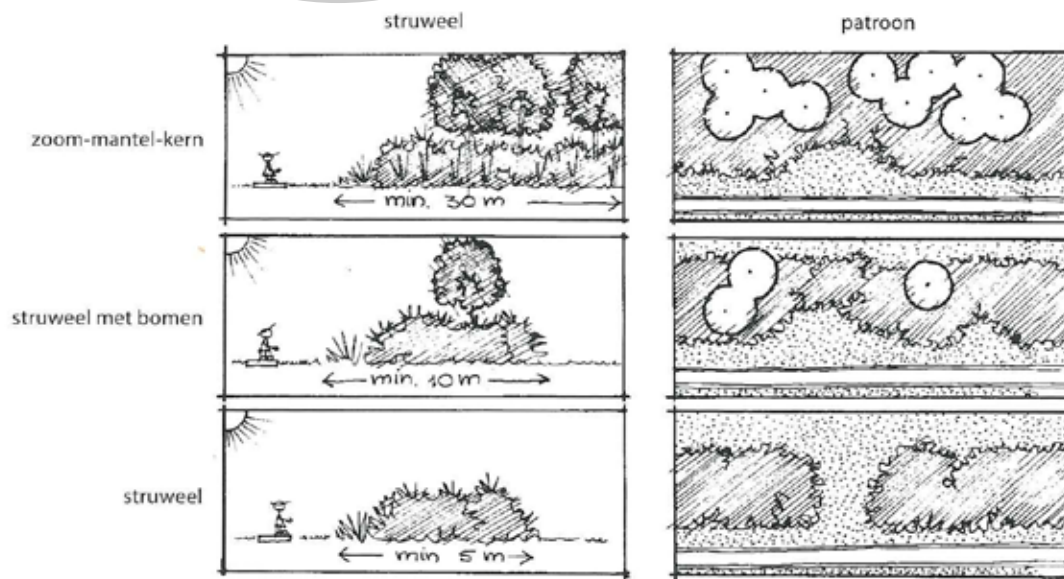
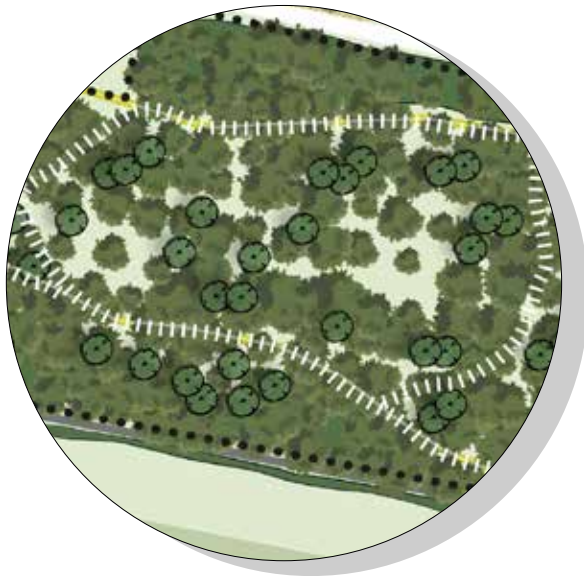
1. omvormen van het stakenbos in een gevarieerder bosbeeld, en:
2. opwaarderen van de (recreatieve) kwaliteit van de Boonsweg tot een representatieve hoofdentree van het Mollenbos.

Beide opgaven worden in dit hoofdstuk nader omschreven.

Aangezien opgave 1 gerealiseerd wordt door expert-judgement in het veld is hier geen nadere deeluitwerking van, maar zijn de kaders beschreven waarbinnen de realisatie plaats dient te vinden (soorten/dichtheid).

Voor opgave 2 is in hoofdstuk 5 een nader ontwerp opgesteld als deeluitwerking van het inrichtingsplan, aangevuld met een beeldkwaliteitsparagraaf.

OPGAVE 1 Omvormen stakenbos in een gevarieerder bosbeeld

Voorbeeld van beplantingsvormen die bijdragen aan structuurverrijking van het bos
(bron: ecologisch groenbeheer in de praktijk (2011).

GEWENSTE INRICHTING

Halfverhard openbaar pad

Een deel van de bospaden worden in een halfverharding uitgevoerd om de bezoeker beter te sturen op duidelijke paden. De bospaden die gelegen zijn in het meer natuurlijker bos (lager onderhoudsniveau) blijven onverhard. De inrichting draagt bij aan het concentreren van bezoekers, zodat de gebieden met een hoge natuurwaarde over het algemeen ontoegankelijker zijn en rustiger blijven.

Open plekken in stakenbos

In de huidige situatie is sprake van een bosbeeld dat overwegend bestaat uit hoog opgeschoten essen met kale stammen en een kleine transparante groene kroon. Overige soorten die pleksgewijs voorkomen zijn witte abeel, populier (met name langs het fietspad), zwarte els, gladde iep, veldesdoorn, vlier, vogelkers en wilg. Door bomen te verwijderen en zodoende de onderlinge afstand tussen bomen te vergroten ontstaat niet alleen meer ruimte voor bomen om uit te groeien in hun natuurlijke vorm, maar ook meer licht en openheid in het bos. De open plekken worden pleksgewijs gerealiseerd door goed beheer van het bosgebied. In deze open plekken is ruimte voor natuurbegraven. De openheid biedt ook kansen voor mantel- en zoomvegetatie, hetgeen de biodiversiteit ten goede komt. Hierin kunnen vele soorten insecten, vogels en kleine zoogdieren nestelen, schuilen en foerageren.

Soorten mantel- en zoomvegetatie

Soorten die tot ontwikkeling kunnen komen zijn: rode kornoelje, eenstijlige meidoorn, aalbes, Gelderse roos en sleedoorn. De mantel- en zoomvegetatie dient minimaal 75% van de open ruimte te omkaderen. Hiermee worden open plekken met een besloten dichte rand in het bos gecreëerd. De mantel- en zoomvegetatie onderbreekt de zichtlijnen door het bos en beschermt de achterliggende bomen tegen takbreuk door windgevoeligheid.

1

- 1: huidige bosbeeld (stakenbos en onverhard pad)
- 2: gewenste toekomstige bosbeeld

2

OPGAVE 2 Opwaarderen kwaliteit Boonsweg tot hoofdentree van het Mollenbos

GEWENSTE INRICHTING

Beeldbepalende beplanting bij hoofdentree

De huidige inrichting aan de Boonsweg is sober en draagt niet bij als aangename plek om te verblijven. Het is gewenst om meer kwaliteit toe te voegen, zodat de plek een duidelijk herkenningspunt wordt van waaruit de omgeving te ontdekken is. Het vormt een kruising van wandelpaden:

- in noordelijke richting is het uitkijkpunt over de Oude Maas gelegen (bruggenhoofd voormalige Barendrechtse brug);
- in oostelijke richting loopt een wandelpad in de richting van de Geertruida Agathapolder, en;
- in westelijke richting de hoofdtoegang tot het Mollenbos.

Om de entree een herkenbare en uitnodigende uitstraling te geven gaat aandacht uit naar het toevoegen van gebiedseigen beeldbepalende soorten. Dit zijn soorten die een typerende (herfst)kleur hebben en/of vruchtdragend zijn.

Voorziening lichte horeca

Ter hoogte van de parkeerplaats komt een gebouw van circa 350m². Dit gebouw wordt gebruikt als verblijfs- en rustplek voor passanten (wandelaars) met een bescheiden aanbod in eten en drinken (lichte horeca). Daarnaast functioneert het gebouw voor ceremonies en biedt het stallingsruimte voor gereedschap dat benodigd is voor het beheer van het bos.

Hoogwaardige parkeervoorziening

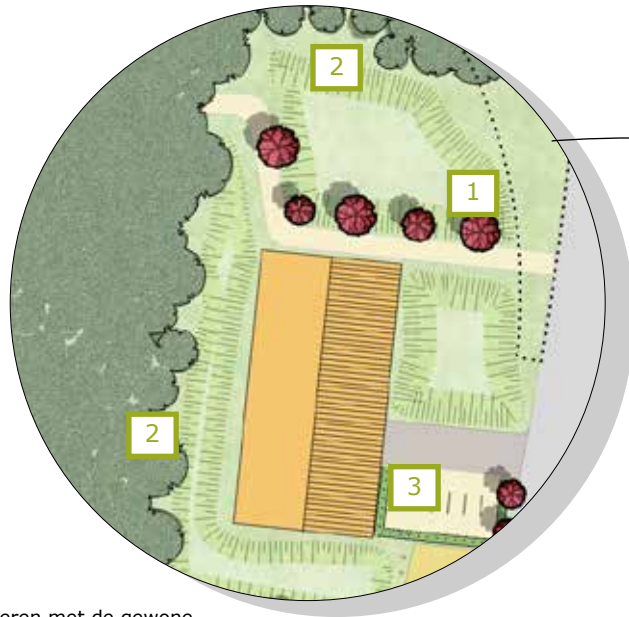
Op het moment is het mogelijk om aan de rand van het bos te parkeren op een geasfalteerde strook. Hier blijven echter regelmatig plassen staan. Bij een nieuwe inrichting worden de parkeerplekken naast de rijbaan in een halfverharding uitgevoerd, waarbij aandacht uitgaat naar het realiseren van een goede afwatering en voldoende parkeercapaciteit (40 plekken). Als scheiding tussen de bosrand en de parkeerplekken worden stammen van esenhout toegevoegd (lokaal hout uit het bos).

2

1

- 1: huidige inrichting Boonsweg
- 2: gewenste toekomstige inrichting als hoofdentree (hergebruik stammen van essen uit bosgebied)

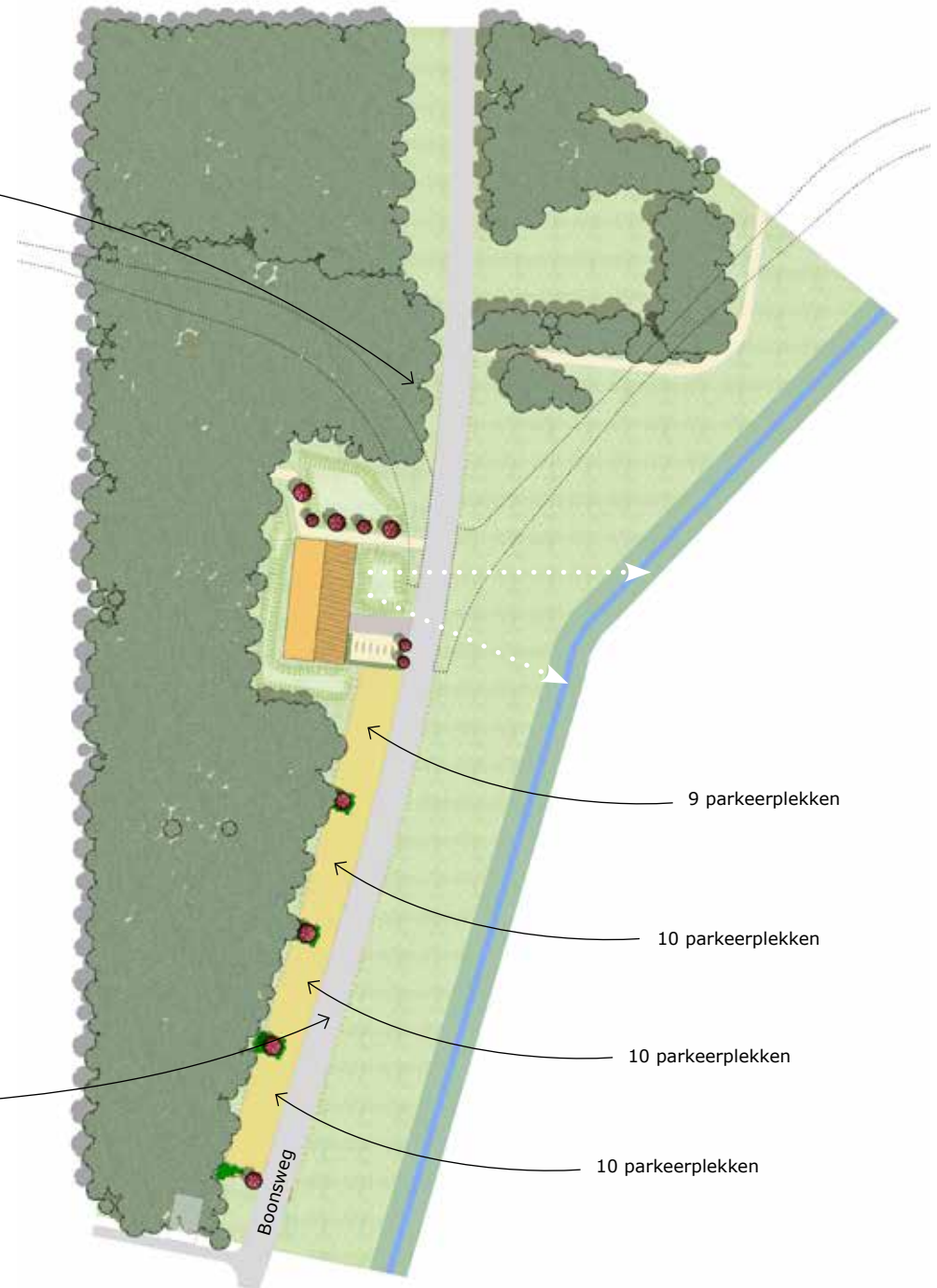
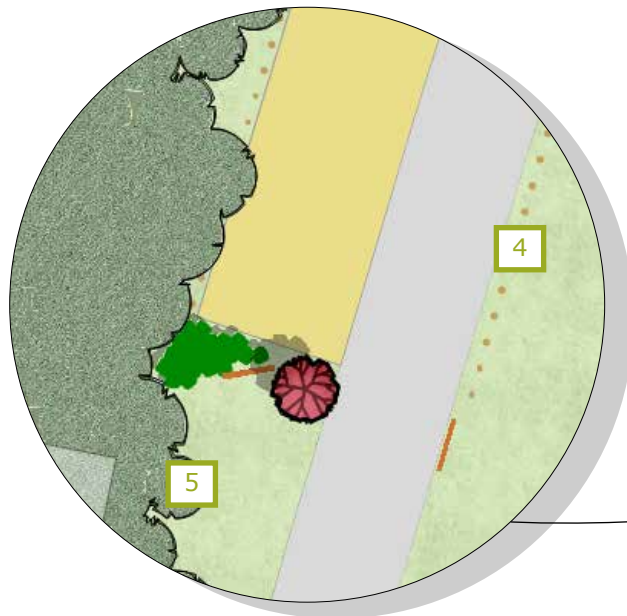
1:
 Markeren met de gewone vogelkers (Prunus padus) van de entree richting de natuurgraven.

2:
 Open zone rondom gebouw voor voldoende lichtinval en ruimte voor laagtes ten behoeve van watercompensatie.

3:
 Fietsenstalling nabij gebouw en wandelroutes.

4:
 Houten paaltjes (incl. symbool) als begeleiding van de route (ook langs wandelpaden in het bos).

5:
 Cortenstalen hekwerk als entree 'De Zomerlanden'.

In dit hoofdstuk wordt nader beschreven wat de ontwikkeling van het natuurbegraven betekent voor de omgevingskwaliteit en de landschapsbeleving. Het inrichtingsplan is nader gedetailleerd in een deeluitwerking voor het entreegebied (de Boonsweg) waarbij nadrukkelijk aandacht is besteed aan de gewenste beeldkwaliteit.

5.1 Natuurbegraven in relatie tot de omgevingskwaliteit en de landschapsbeleving

Het realiseren van een gevarieerder bosbeeld met open plekken, variatie aan beplanting (met mantel- en zoomvegetatie) en natuurgraven heeft geen directe invloed op de omgeving. De huidige bosranden blijven aaneengesloten en dicht.

Aandacht gaat daarom uit naar de impact van het realiseren van een aantrekkelijke en sociaal veilige entree, behorende bij de natuurbegraafplaats, op het naastgelegen open polderlandschap (de Buitenzomerlanden).

De entree van de natuurbegraafplaats wordt bij voorkeur duidelijk gemaakt door het toevoegen van een cortenstalen naam- of informatiebord. In het gebied wordt rekening gehouden met de donkerte door geen verlichting toe te voegen rondom de parkeerplaats. Het gebruik richt zich op de daguren.

Langs de bosrand een parkeercapaciteit van 40 plekken aanwezig. De plekken worden alleen bij ceremonies ten volle benut. Daarom is het wenselijk om de parkeervakken te onderbreken, zodat er niet één groot open terrein ontstaat. Middels plantvakken worden onderbrekingen gemaakt tussen de parkeerplekken. De plantvakken verduidelijken tegelijkertijd het onderscheid tussen rijbaan (verhard) en parkeerplekken (halfverharding). De plantvakken bestaan uit lage hagen (veldesdoorn) en middelgrote bomen (gewone vogelkers). De bomen hebben een hoge sierwaarde en ecologische betekenis. In april bloeit de boom met afstaande of overhangende trossen van geurende witte bloemen. Daarnaast vormt de boom zwarte vruchten. Het vormt zodoende een belangrijke faunaboom door de functie drachtboom voor bijen, waardboom voor vlinders en voedselboom voor vogels.

In de noordoosthoek is ruimte gemaakt voor een gebouw dat dienst doet als ontvangstruimte en verblijfsplek (lichte horeca). Hier kan ook stalling van materieel voor het beheer een plek krijgen. Rondom het gebouw is ruimte gemaakt zodat er sprake is van voldoende natuurlijk lichtinval. De ligging biedt een goede koppeling met het bestaande recreatieve pad over de polderdijk Blankert en de te realiseren entree richting de natuurgraven. Ter hoogte van het gebouw wordt

dan ook voorzien in een fietsenstalling. Het gebouw heeft een teruggelegen ligging in de voormalige bosrand zodat deze vrijwel niet zichtbaar is vanuit de omgeving. Wel is het mogelijk om vanuit het gebouw richting de openheid van de polder De Buitenzomerlanden te kijken.

Compensatie waterbergend vermogen

Met de nieuwe inrichting neemt het waterbergend vermogen van het gebied enigszins af. Dit geldt vooral voor het toevoegen van het gebouw. Dit betreft 330 m² aan oppervlakte waarbij water niet in de ondergrond kan infiltreren. Bij de inrichting van de fietsenstalling (63m²) en de parkeerplekken (907m²) is rekening gehouden met het waterbergend vermogen door een halfverharding toe te passen. Voorwaarde is dat de halfverharding duurzaam is. Dit betekent sterk, slijtvast, waterdoorlatend en onderhoudsarm.

Om de afname van het waterbergend vermogen vanwege de realisatie van het gebouw te compenseren, worden rondom het gebouw een drietal laagtes aangebracht. Deze laagtes zorgen voor een tijdelijk bergend vermogen en hebben flauwe taluds en een maximale diepte van 0,50 meter. Het oppervlak aan laagtes betreft 750m², waarmee deze ruimschoots de afname aan waterbergend vermogen als gevolg van het gebouw compenseren. Daarnaast verfraaien deze laagtes de entree richting de natuurgraven.

1

2

3

4

1:
Referentie cortenstalen entreebord

2:
Referentie cortenstalen info-bord

3:
Referentiebeeld van een
halfverharding
(met voldoende draagkracht/het
beeld is na 3 jaar gebruik).

4:
Impressie voorgevel van het
ontvangstgebouw vanaf de
noordoosthoek

5:
Impressie voorgevel van het
ontvangstgebouw vanaf de
zuidoosthoek

6:
Impressie materiaalgebruik
ontvangstgebouw (houten gevel met
gebakken pannen)

5

6

Referentiebeeld van een halfverharding voor de parkeerplekken.

Referentiebeeld van de gewone vogelkers (Prunus padus).

5.2 Beeldkwaliteit

Landschapsniveau

- Het entreegebied (zie deelsluitwerking hoofdstuk 5) vormt een herkenningspunt door op subtiele wijze (kleurrijke) beplanting, entreeborden en een ontvangstgebouw toe te voegen. Hierbij is de open weidse uitstraling van de polder De Buitenzomerlanden gerespecteerd door beplanting en bebouwing in de bosrand te situeren en richting de polder de openheid te bewaren.
- Bij het ontwikkelen van open plekken in het bos, met een gevarieerder bosbeeld (o.a. mantel- en zoomvegetatie) wordt de huidige uitstraling van de bosrand gerespecteerd en onaangetaast, zodat er geen 'gaten' vallen in de bosrand. De huidige bosrand blijft aaneengesloten met een minimale breedte van 20 meter. Daarbij zijn doorzichten richting de open plekken wel wenselijk en dient in de bosrand dichte onderbeplanting verwijderd te worden.
- De te ontwikkelen open plekken met natuurgraven worden voor minimaal 75% omsloten door een mantel- en zoomvegetatie, bestaande uit rode kornoelje, eenstijlige meidoorn, aalbes, Gelderse roos en sleedoorn.
- Rondom het gebouw worden laagtes van maximaal 0,5 meter aangebracht ten behoeve van de watercompensatieopgave vanwege het toevoegen van verharding (zie uitleg bij compensatie waterbergend vermogen).

Entreegebied

- De parkeerplekken worden uitgevoerd in een halfverharding (leemgranulaat, zie sfeerbeelden). Deze is sterk, slijtvast, waterdoorlatend en onderhoudsarm.
- De (recreatieve) ontsluiting van het Mollenbos en de natuurgraven sluit aan op de Boonsweg,

iets ten zuiden van het pad over de polderdijk de Blankert. Hierbij is rekening gehouden met de benodigde boogstraal voor logistiek verkeer ten behoeve van de ontsluiting van de windmolens.

- De entree richting de natuurgraven krijgt extra sierwaarde door begeleiding van (sier)bomen (gewone vogelkers).
- Er wordt voorzien in een fietsenstalling ter hoogte van de entree tot het gebouw, omgeven door een haag (veldesdoorn).
- De entree wordt aangezet en verduidelijkt door een cortenstalen welkomstbord en omlijsting van de parkeerplekken met plantvakken (hagen max 1 meter hoog).
- Een terugkerend element bij de entree en langs de hoofdpaden in het bos zijn lage houten paaltjes met de huisstijl (symbool) van Natuurbegraafplaats De Zomerlanden.
- Er wordt rekening gehouden met de donkerte in het gebied door geen verlichting rondom de parkeerplaats toe te voegen.

Bebouwingsniveau

- Het toe te voegen gebouw heeft een teruggelegen richting ten westen van de Boonsweg (in de voormalige bosrand).
- Het gebouw heeft een unieke ligging. Er is geen sprake van omringende bebouwing waardoor de vormgeving een eigen uitstraling kan krijgen, het gebouw voegt zich naar het landschap. De vormgeving is passend bij de ontvangstfunctie van een natuurbegraafplaats.
- Gebruik van robuuste, duurzame materialen. Materiaal en kleurgebruik is gedekt en neutraal, met een natuurlijke uitstraling en in onderlinge overeenstemming.
- Utilitaire functies zoals technische ruimten, koeling etc. zijn in het gebouw geïntegreerd en net als vuilcontainers zorgvuldige uit het zicht mee ontworpen.

In dit hoofdstuk wordt nader omschreven hoe omgegaan wordt met het beheer van de natuurbegraafplaats nadat de initiële inrichting voltooid is.

5.1 Ontwikkelen van een gevarieerd bosbeeld

Nadat de hoofdpaden in een halfverharding zijn uitgevoerd, blijft het bos zich door beheer en onderhoud verder ontwikkelen. Afwijkend van de hoofdpaden, die altijd de toegankelijkheid van het gebied voor de bezoeker garanderen, kunnen zich op spontane wijze onverharde bospaden ontwikkelen (op deze bospaden zit geen beheer).

Om ruimte te bieden voor de natuurgraven en ook meer licht te bieden in het bos worden pleksgewijs open plekken gerealiseerd.

TABEL: beheer open plekken bos

Maatregelen	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Begeleidingssnoei mantelvegetatie										
Maaien zoomvegetatie en afvoeren afval										
Bestrijden ongewenste soorten	ad hoc									
Zwerfvuil verwijderen	ad hoc									

Doordat in de huidige situatie onvoldoende afstand is tussen de bomen, concurreren deze om voldoende licht te ontvangen. Hierdoor ontstaan dunnen en kale stammen (het stakenbos). Door openheid te realiseren ontstaat er een grotere onderlinge afstand tussen de bomen, waardoor deze de ruimte krijgen om uit te groeien in hun natuurlijke vorm.

Het realiseren van openheid in het bos biedt naast het laten ontwikkelen van toekomstbomen ook kansen om een mantel- en zoomvegetatie tot ontwikkeling te laten komen. Hierdoor ontstaat een gevarieerd bosbeeld dat niet alleen een grote meerwaarde biedt voor de beleving, maar ook voor de ecologie.

Dunnen van het bos

Het dunnen van het bos dient zorgvuldig gedaan te worden. Met het verwijderen van bomen kunnen andere bomen gevoelig worden voor windvang en

een gebrek aan ondersteuning van andere bomen, waardoor deze ook omvallen. De deskundige in het veld zal deze open plekken creëren met waar mogelijk behoud van gezonde exemplaren (toekomstbomen). Het laten ontwikkelen van de mantel- en zoomvegetatie beschermt het achterliggende bos tegen windvang.

Ontwikkelen mantel- en zoomvegetatie

Met name aan de randen van het bosgebied is sprake een struweellaag onder de bomen (mantelvegetatie). Rondom de open plekken kan struweel spontaan tot ontwikkeling komen door meer ruimte en licht. Om dit proces te versnellen kan er struweel aangeplant. Aan te planten soorten zijn: rode kornoelje, eenstijlige meidoorn, aalbes, Gelderse roos en sleedoorn. Minimaal 75% van de open ruimte dient omsloten te zijn met een mantel- en zoomvegetatie. Het wordt beheerd door periodiek om de 5 jaar pleksgewijs het struweel af te zetten.

5.2 Beheer van de entree en wandelpaden

De halfverharde wandelpaden (leemgranulaat) worden jaarlijks geïnspecteerd waarop beheer wordt uitgevoerd. Dit beheer bestaat onder andere uit het dichteren van gaten in de paden, het verwijderen van blad, controle van de houten begeleidingspalen langs het pad en het opsnoeien van overhangende takken.

Bovenstaande maatregelen gelden ook voor de entree, waarbij aanvullend ook de hagen gesnoeid worden. Regelmatig snoeien (minimaal jaarlijks) zodat een dichte haag gevormd wordt. Terugsnoeien tot een maximale hoogte van 1 meter hoog. Voor de haag (veldesdoorn) geldt de aanplant in een enkele rij met 5 stuks per meter.

De beeldbepalende beplanting bij de entree bestaat uit een combinatie van kleine boomvormers en struweel (gewone vogelkers). Het is gewenst dat deze in hun natuurlijke vorm uitgroeien en vragen dus om voldoende licht en ruimte. Een jaarlijkse onderhoudssnoei is nodig om de beplanting compact te houden.

TABEL: beheer wandelpaden en entree

Maatregelen	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Onderhoudssnoei beeldbepalende beplanting				ad hoc	(minimaal	jaarlijks)				
Onderhoudssnoei hagen (max. 1,0m hoog)				ad hoc	(minimaal	jaarlijks)				
Controle begeleidingspalen (hout)				jaarlijkse	inspectie					
Dichten van gaten				jaarlijkse	inspectie					
Verwijderen van bladeren				jaarlijkse	inspectie					
Opsnoeien overhangende takken				jaarlijkse	inspectie					
Zwerfvuil verwijderen				jaarlijkse	inspectie					

